

ภาพของ “เอเชีย” ในเรื่อง “ความตายที่เมืองเวนิซ”
และ “ภูเขามนต์ขลัง” ของ ไซมัส มั่นนั้

นางสาวอารตี แก้วสัมฤทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-468-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

STUDIEN ZUM KOMPLEX DES “ASIATISCHEN”
IN THOMAS MANN'S
“DER TOD IN VENEDIG” UND “DER ZAUBERBERG”

Aratee Kaewsumrit

Diese Arbeit ist Bestandteil der Anforderungen
zur Erlangung des Magistergrades
Abteilung für Westliche Sprachen
Philosophische Fakultät
Chulalongkorn Universität
Studienjahr 2000
ISBN 974-346-468-9

อารตี แก้วสัมฤทธิ์: ภาพของ “เอเชีย” ในเรื่อง “ความตายที่เมืองเวนิซ” และ “ภูเขามนต์ขลัง” ของ ทมัส มันน์. (Studien zum Komplex des “Asiatischen” in Thomas Manns “Der Tod in Venedig” und “Der Zauberberg”) อ. ที่ปรึกษา: Dr. Christian Hülshörster, อ. ที่ปรึกษาร่วม: รศ. ถนอมนวล โอเจริญ, 94 หน้า. ISBN 974-346-468-9.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ ประการแรกเพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพของ “เอเชีย” ในเรื่อง “ความตายที่เมืองเวนิซ” (Der Tod in Venedig) และ “ภูเขามนต์ขลัง” (Der Zauberberg) ของทมัส มันน์ และประการที่สองเพื่อศึกษาวิวัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับ “เอเชีย” ของทมัส มันน์ และวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่มีผลทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับ “เอเชีย” ของทมัส มันน์ เปลี่ยนแปลงไปใน ช่วงระยะเวลาที่เขียนงานวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง

จากการวิจัยพบว่า “เอเชีย” ในงานวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีความหมายพิเศษเฉพาะตัว ทมัส มันน์เริ่มเขียนวรรณกรรมทั้งสองเรื่องในเวลาไล่เลี่ยกัน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทมัส มันน์มีความสนใจในตำนาน เทพปกรณัมกรีกอย่างลึกซึ้งและยังได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาเมธีชาวเยอรมันที่สำคัญได้แก่ ฟรีดริช นีทซ์เช่และ อาร์ทัวร์ โชเพินเฮาเออร์ รวมทั้งนักจิตวิทยาอย่าง ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ภาพของ “เอเชีย” ที่ปรากฏในงานวรรณกรรม ดังกล่าวจึงมีความหมายเชิงปรัชญา จิตวิทยา และเกี่ยวข้องกับเทพปกรณัมกรีก

เนื่องจากทมัส มันน์ได้ขยายระยะเวลาการเขียนนวนิยายขนาดยาวเรื่อง “ภูเขามนต์ขลัง” ออก ไปอีกรวมทั้งสิ้นเป็นเวลา 11 ปี การเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมืองและสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งจึงส่งผลกระทบทำให้ทมัส มันน์เปลี่ยนความคิดและแนวการเขียนวรรณกรรมจากนักเขียนที่ไม่สนใจการเมืองมาเป็น นักเขียนที่สนใจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมรอบตัว การเปลี่ยนแปลงทำที่ดังกล่าวส่งผลให้ภาพของ “เอเชีย” ในเรื่อง “ภูเขามนต์ขลัง” ปรากฏในแง่มุมทางการเมืองเพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากที่ปรากฏในแง่มุมทาง ปรัชญา จิตวิทยาและเทพปกรณัมกรีกดังเช่นในนวนิยายขนาดสั้นเรื่อง “ความตายที่เมืองเวนิซ” นอกจากนี้ วิวัฒนาการทางความคิดของฟรีดริช นีทซ์เช่เกี่ยวกับเรื่อง “การเอาชนะตนเอง” ยังส่งผลให้ทมัส มันน์เกิดความคิด ที่จะเอาชนะอำนาจของ “เอเชีย” ซึ่งตามบริบทของงานวรรณกรรมทั้งสองหมายถึงอำนาจแห่งความมัวเมา ความ เสื่อม ความตายและการถูกรอรับโดยกิเลส อีกด้วย แนวคิดใหม่นี้สะท้อนอย่างเด่นชัดในนวนิยายเรื่อง “ภูเขามนต์ขลัง” ตั้งแต่ตอนกลางเรื่องเป็นต้นไปซึ่งแนวคิดดังกล่าวไม่ปรากฏในเรื่อง “ความตายที่เมืองเวนิซ”

ภาควิชา.....ภาษาตะวันตก.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ภาษาเยอรมัน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2000.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

408 02194 22: HAUPTFACH GERMANISTIK/DEUTSCH

SCHLAGWORTE: THOMAS MANN/ DER TOD IN VENEDIG/ DER ZAUBERBERG/ ASIEN

ARATEE KAEWSUMRIT: STUDIEN ZUM KOMPLEX DES "ASIATISCHEN"
IN THOMAS MANN'S "DER TOD IN VENEDIG" UND "DER ZAUBERBERG".
HAUPTGUTACHTER: DR. CHRISTIAN HÜLSHÖRSTER, ZWEITGUTACHTER: ASSOC.
PROF. THANOMNUAN O' CHAROEN, 94 S. ISBN 974-346-468-9.

Die vorliegende Arbeit zielt erstens auf die Analyse des Asienkomplexes in Thomas Manns "Der Tod in Venedig" und "Der Zauberberg". Die Arbeit untersucht ebenfalls, wie das Asienmotiv in den beiden Werken sich entwickelt.

Nach meiner Forschung hat "Asien" in beiden Werken eine spezifische Bedeutung. Thomas Mann begann seine Arbeit an den Werken zu derselben Zeit, als er sich in Mythos und Psychologie vertiefte. Inzwischen wurde Thomas Mann zugleich von Friedrich Nietzsche, Arthur Schopenhauer und Sigmund Freud beeinflusst. Aus diesen Quellen entwickelte er seine eigene Gestaltung des Asienmotivs, das eine philosophisch-psychologische Bedeutung hat und sich mit der griechischen Mythologie beschäftigte.

Später wurde die Produktionsdauer am "Zauberberg" bis auf elf Jahre ausgedehnt. Die sozial-politischen Wandlungen dieser Zeit vor allem nach dem ersten Weltkrieg weckten das Interesse an zeitgenössischer Politik bei Thomas Mann. Das Asienmotiv im "Zauberberg" wird in diesem Zusammenhang auch in politischer Hinsicht präsentiert. Beeinflusst von Nietzsches "Selbstüberwindung" stellt der Roman im Gegensatz zum "Tod in Venedig" weiterhin einen Versuch dar, die bedrohliche Macht des "Asiatischen", die sich hier als Rausch, Dekadenz, Tod und Daseinsgier zeigt, zu überwinden.

Abteilung Westliche Sprachen Unterschrift der Studentin Aratee Kaewsumrit
Studiengang Germanistik Unterschrift des Hauptgutachter Dr. Christian Hülshörster
Studienjahr 2000 Unterschrift des Zweitgutachter Thanomnuan O'Charoen

Danksagung

Mein Dank bei der Fertigstellung dieser Arbeit gilt in erster Linie bei meinem Lehrer Herrn Dr. Christian Hülshörster, der meine Arbeit am Asienkomplex im *Tod in Venedig* und *Zauberberg* vielfältig unterstützt und gefördert hat. Ebenfalls danke ich Frau Assoc. Prof. Thanomnuan O'charoen für ihre hilfreiche Mitbetreuung und ihre guten Ratschläge. Beim Deutschen Akademischen Austauschdienst (DAAD) bedanke ich mich herzlich für die Verleihung eines dreimonatigen Stipendiums in Deutschland, durch das ich die Gelegenheit erhielt, wichtige Sekundärliteratur für meine Arbeit einzusehen. In diesem Zusammenhang danke ich auch Herrn Prof. Dr. Michael Neumann an der Katholischen Universität Eichstätt, der meine Arbeit durch seine nette Betreuung und hilfreiche Vorschläge während des Aufenthaltes in Eichstätt unterstützt hat. Ein Wort des Dankes geht schließlich an die Freunde, Kollegen und Familienangehörigen in Bangkok und Chonburi. Für ihre vielfältigen Unterstützungen und Ermunterungen bin ich ihnen zu großem Dank verpflichtet.

Inhalt

	Seite
Zusammenfassung (Thai).....	iv
Zusammenfassung (Deutsch).....	v
Danksagung.....	vi
Inhalt.....	vii
1. Einleitung.....	1
2. “Asien” und das “Asiatische” im Motivgeflecht der Erzählung <i>Der Tod in Venedig</i>	2
2.1. Spiegelung des Motivs in der Novelle.....	3
2.1.1. Spiegelungen des Motivs in den Figurenkonstellationen.....	3
2.1.2. Spiegelung des Motivs in der Cholera.....	13
2.2. Beziehung des Asienmotivs zu anderen Hauptmotiven.....	15
2.3. Beziehung zu den diskutierten Kunstauffassungen in der Novelle.....	17
2.4. Thomas Manns Quellen für das Asienmotiv.....	25
2.4.1 Friedrich Nietzsches <i>Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik</i>	25
2.4.2 Erwin Rohdes <i>Psyche</i>	29
2.4.3 Euripides <i>Die Bakchen</i>	31
2.5 Zusammenfassung.....	36
3. “Asien” und das “Asiatische” im Roman <i>Der Zauberberg</i>	37
3.1 Spiegelungen des Motivs in den Figurenkonstellationen des Romans.....	37
3.1.1 Das Asienmotiv im ersten Teil des Romans.....	37

3.1.2. Das Asienmotiv im zweiten Teil des Romans.....	51
3.1.2.1. Chauchat nach der Rückkehr.....	51
3.1.2.2. Mynheer Peepkorn.....	56
3.1.2.3. Leo Naphta.....	62
3.2 Stellenwert und Beziehungen des Motivs in der Gesamtposition des Romans.....	68
3.3 Quellen für das Asienmotiv im <i>Zauberberg</i>	78
3.4 Zusammenfassung.....	83
4 Schluß und Ergebniszusammenfassung.....	85
5 Literaturverzeichnis und Zitation.....	89
Lebenslauf.....	94